

Phương pháp quản lý, kiểm tra giám sát của Ban giám hiệu, tổ chuyên môn đối với Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và giáo dục địa phương trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

Mai Văn Lưu*, Nguyễn Hoài Nam**, Nguyễn Thanh Vân**

* Trường Đại học Mở Hà Nội

** Trường THPT Nam Kỳ khởi nghĩa, huyện Châu Thành, tỉnh Tiền Giang

Received: 03/10/2024; Accepted: 14/10/2024; Published: 30/10/2024

Abstract: To implement the program of experiential, career guidance and local education activities in the 2018 General Education Program, it is necessary to have basic equipment as required. And for the educational process to be effective, it must be consistent with factors such as purpose, content, method, and form of education. In particular, the School Board and professional teams must have strict, scientific, and appropriate management and inspection methods for this activity to bring high efficiency. The article focuses on proposing several highly effective management, inspection, and supervision methods of the School Board and professional teams for experiential, career guidance, and local educational activities in the General Education Program 2018.

Keywords: Management methods; inspection and supervision; School Board; professional team; local education, the General Education Program 2018

1. Đặt vấn đề

Theo Chương trình Giáo dục phổ thông (CTGDPT) 2018, hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và giáo dục (GD) địa phương là hoạt động GD do nhà GD định hướng, thiết kế và hướng dẫn thực hiện, tạo cơ hội cho học sinh (HS) tiếp cận thực tế, thể nghiệm các cảm xúc tích cực, khai thác những kinh nghiệm đã có và huy động tổng hợp kiến thức, kỹ năng của các môn học khác nhau để thực hiện những nhiệm vụ được giao hoặc giải quyết những vấn đề của thực tiễn đời sống, nhà trường, gia đình, xã hội phù hợp với lứa tuổi; thông qua đó chuyển hóa những kinh nghiệm đã trải qua thành tri thức mới, kỹ năng góp phần phát huy tiềm năng sáng tạo và khả năng thích ứng với cuộc sống, môi trường và nghề nghiệp tương lai. Nghị quyết Hội nghị số 29-NQ/TW ngày 04 tháng 11 năm 2013 của Trung ương 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện GD và đào tạo chỉ ra rằng: Chuyển mạnh quá trình GD từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện phẩm chất và năng lực người học. Để nâng cao chất lượng hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương trong CTGDPT 2018, thời gian tới Ban giám hiệu, tổ chuyên môn các trường cần có phương pháp (PP) quản lý, kiểm tra giám sát thực sự khoa học, phù hợp đối với các hoạt động này.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số vấn đề lý luận cơ bản về PP quản lý GD và PP quản lý, kiểm tra giám sát đối với hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương trong CTGDPT 2018

PP: Là cách thức, con đường, phương tiện để đạt tới mục đích nhất định, để giải quyết những nhiệm vụ nhất định.

PP quản lý: Là tổng thể các cách thức tác động của chủ thể quản lý đến đối tượng quản lý nhằm đạt được các mục tiêu đề ra.

PP quản lý GD: Là các biện pháp, thủ thuật mà cơ quan quản lý GD các cấp áp dụng nhằm thực hiện mục tiêu quản lý đã dự kiến.

PP quản lý GD trong nhà trường: Về thực chất là phương thức tác động của người Hiệu trưởng tới nhận thức, tình cảm và hành vi của cá nhân và tập thể cán bộ, giáo viên nhà trường, của HS và tập thể HS nhằm thực hiện mục tiêu quản lý đã dự kiến của nhà trường.

PP quản lý, kiểm tra giám sát đối với hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp trong CTGDPT 2018: Là quá trình tác động (lập kế hoạch tổ chức, điều khiển, kiểm tra) có định hướng, có mục đích, có kế hoạch của chủ thể quản lý đến đối tượng quản lý nhằm làm cho tổ chức vận hành đạt hiệu quả mong muốn và đạt

được mục tiêu đề ra đối với hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương. Đồng thời, quản lý, kiểm tra giám sát nhằm đảm bảo nâng cao chất lượng các hoạt động, thông báo công khai với các cơ quan quản lý, các đoàn thể xã hội và các lực lượng có liên quan về thực trạng hoạt động, để đánh giá, công nhận hoặc chỉ ra những hạn chế, tồn tại, từ đó có giải pháp khắc phục kịp thời, hiệu quả.

Với chức năng, nhiệm vụ của Ban giám hiệu và tổ chuyên môn, việc tăng cường quản lý, kiểm tra giám sát hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương trong CTGDPT 2018 có vai trò rất quan trọng. Theo đó, vai trò của công tác quản lý, kiểm tra giám sát đối với hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương trong CTGDPT 2018 của Ban giám hiệu, tổ chuyên môn, đó là: Trong những hoàn cảnh cụ thể, PP quản lý có tác dụng quan trọng đến sự thành công hay thất bại của mục tiêu và nhiệm vụ quản lý hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương; PP quản lý, kiểm tra giám sát khơi dậy những động lực, kích thích tính năng động, sáng tạo của các chủ thể và tiềm năng của các yếu tố có liên quan tới hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương. Những người làm công tác quản lý GD cần hiểu rõ nội dung và bản chất của các PP quản lý GD để có thể tác động một cách đúng đắn tới công việc, tới con người, tới môi trường xung quanh, nhằm mang lại hiệu quả quản lý cao.

2.2. Thực trạng quản lý, kiểm tra giám sát của Ban giám hiệu, tổ chuyên môn đối với hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương trong CTGDPT 2018

Thông qua hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương HS được học qua thực tế cuộc sống, được thể hiện kiến thức, kỹ năng mình đã tích lũy được và tự mình thay đổi. Nhiều cơ sở GD đã thực hiện tốt việc chuyên các hoạt động tập thể, hoạt động GD ngoài giờ lên lớp, hoạt động ngoại khóa theo hướng tổ chức hoạt động trải nghiệm; tập trung vào các hoạt động rèn kỹ năng sống, kỹ năng giao tiếp, làm quen với một số nghề truyền thống ở địa phương. Ngoài các hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương được quy định trong chương trình, các nhà trường còn chủ động tổ chức một số hoạt động GD ngoài nhà trường, hoạt động câu lạc bộ (tự chọn) thực hiện ngoài giờ lên lớp. Việc tổ chức các hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương đã có sự tham gia, phối hợp, liên kết của nhiều lực lượng, như: Giáo viên chủ nhiệm, tổng phụ trách Đội, lãnh đạo nhà trường, các tổ chức chính trị, xã hội, cha mẹ HS, các nhà tài trợ,...

Bên cạnh những kết quả đạt được, hoạt động

trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương trong CTGDPT 2018 vẫn còn những hạn chế nhất định. Việc thực hiện tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương vẫn còn mang tính hình thức, chưa thực chất và hiệu quả chưa cao. Nhiều giáo viên được phân công giảng dạy, phụ trách tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp, GD địa phương chưa có nhiều kinh nghiệm, thời gian tham gia tập huấn, bồi dưỡng còn ngắn, do vậy không tránh khỏi sự lúng túng, khó khăn trong thực hiện. Một số cơ sở GD chưa đảm bảo đầy đủ về vật chất, điều kiện sân bãi, địa điểm trải nghiệm chưa đảm bảo sự an toàn. Thực tế những năm qua khi thực hiện CTGDPT 2018, GD từ tiểu học cho tới trung học phổ thông chủ yếu quan tâm đến hoạt động dạy học, ít quan tâm đến hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương. Các hoạt động này chưa được quan tâm, đầu tư đúng mức cả về trí tuệ, thời gian và nguồn lực. Do đó, đã dẫn tới tình trạng HS học gạo, giỏi lý thuyết, hạn chế về kỹ năng thực hành, kỹ năng sống, năng lực thích ứng với thực tiễn chưa cao.

2.3. Một số đề xuất về PP quản lý, kiểm tra giám sát của Ban giám hiệu, tổ chuyên môn đối với hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương trong CTGDPT 2018

2.3.1. PP tổ chức - hành chính

Đây là PP chủ yếu trong quản lý, kiểm tra giám sát mà Ban giám hiệu, tổ chuyên môn cần sử dụng đối với hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương. PP này là sự tác động trực tiếp của chủ thể quản lý tới đối tượng quản lý bằng các mệnh lệnh, chỉ thị hoặc quyết định quản lý. Ban giám hiệu và tổ chuyên môn có thể thông qua văn bản pháp luật và lời nói có tính chất mệnh lệnh để thực hiện việc quản lý, kiểm tra giám sát. Thông qua các văn bản pháp luật như: Luật GD, các điều lệ, nghị quyết, thông tư, quy chế về chuyên môn, quy định về nhân sự, ... có liên quan tới hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương để thực hiện việc quản lý, kiểm tra giám sát. Ban giám hiệu, tổ chuyên môn cần thực hiện quản lý, kiểm tra, giám sát hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương đúng quyền hạn, trách nhiệm của mình, đảm bảo sự cân đối giữa hai mặt đó. Để thực hiện PP quản lý, kiểm tra giám sát này, Ban giám hiệu, tổ chuyên môn cần ban hành, công bố các văn bản pháp quy, ra các quyết định mệnh lệnh hành chính, đồng thời kiểm tra việc chấp hành các văn bản pháp quy, các mệnh lệnh hành chính về hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương trong CTGDPT 2018. Hiệu trưởng cần có đủ uy tín, quyền uy để tăng tính thuyết phục của mệnh lệnh, các mệnh lệnh phải đảm bảo tính khách

quan, khoa học; có sự phân công, phân nhiệm rõ ràng trong Ban giám hiệu, tổ chuyên môn khi thực hiện.

2.3.2. Phương pháp tâm lý - xã hội: PP này chính là những cách thức tác động của Ban giám hiệu, tổ chuyên môn tới các lực lượng tham gia hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương nhằm biến những yêu cầu của các cấp quản lý thành nghĩa vụ tự giác bên trong, thành nhu cầu của người bị quản lý. Thực hiện tốt PP này sẽ kích thích các lực lượng có liên quan luôn toàn tâm toàn ý cho công việc, coi những mục tiêu, nhiệm vụ của hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương như những mục tiêu và công việc của chính họ; tạo ra bầu không khí cởi mở, tin cậy lẫn nhau. Để thực hiện PP này, cần tổ chức cho các chủ thể học tập, thảo luận về các văn bản pháp quy và bản biên pháp thực hiện; thảo luận xây dựng mục tiêu, kế hoạch, góp ý về chủ trương quyết định của Ban giám hiệu, tổ chuyên môn đối với hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương. Những thông tin phản hồi giúp Ban giám hiệu, tổ chuyên môn xem xét, điều chỉnh hoạt động quản lý, kiểm tra giám sát sao cho hiệu quả.

2.3.3. Phương pháp kinh tế: Thực hiện PP kinh tế trong quản lý, kiểm tra giám sát đối với hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương trong CTGDPT 2018 sẽ giúp Ban giám hiệu, tổ chuyên môn kích lệ được sự tham gia tích cực, chủ động và sáng tạo của các lực lượng có liên quan. PP này dựa trên sự kết hợp giữa việc thực hiện trách nhiệm, nghĩa vụ của cán bộ, giáo viên, HS quy định trong điều lệ nhà trường, quy chế chuyên môn,... với những kích thích có tính đòn bẩy khi tham gia các hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương. Theo đó, cần tổ chức xây dựng hệ thống các tiêu chuẩn, định mức cho từng loại hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương. Tổ chức bộ phận chuyên trách theo dõi quá trình thực hiện, định kỳ tổ chức bình bầu, đánh giá phân loại, thưởng phạt theo quy định. Mọi sự đánh giá đối với giáo viên và HS trong tham gia hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương phải đảm bảo tính công khai, công bằng và dân chủ. Hiệu trưởng phải nghiên cứu, nắm vững các vấn đề về kinh tế GD để đưa ra những quyết định, biện pháp quản lý, kiểm tra giám sát đúng đắn.

2.3.4. Phương pháp quản lý theo mục tiêu: PP này hướng tới kết quả cuối cùng của hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương trong CTGDPT 2018. Để thực hiện PP này, các chủ thể quản lý, nhất là Hiệu trưởng cần xác định mục tiêu chung và mục tiêu cụ thể, sắp xếp theo thứ tự ưu tiên, đảm bảo tính chính xác và phải được kiểm chứng.

Đồng thời, xây dựng kế hoạch quản lý, kiểm tra giám sát hoạt động này phải đảm bảo khoa học, chặt chẽ và sát thực tiễn. Tính đến các nguồn tài lực, mức độ phối hợp giữa các bộ phận, dự tính về nhu cầu và thời hạn thực hiện hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương. Kế hoạch cần đề ra các bước để đạt mục tiêu, xác định trình tự và thời gian thực hiện các bước, phân định rõ ràng trách nhiệm của các bộ phận trong thực hiện. Cuối cùng, cần tổ chức đánh giá kết quả thực hiện hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương, muốn vậy phải xây dựng các định mức để đo kết quả công việc nhằm đạt các mục tiêu. Đo các tham số công việc để đánh giá sự phù hợp giữa kết quả dự kiến và kết quả thực tế. Tiến hành đánh giá sơ kết nhằm thúc đẩy tiến độ thực hiện mục tiêu và có thể điều chỉnh tiến độ, cũng như đánh giá tổng kết nhằm xem xét kết quả thực hiện mục tiêu hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương của quá trình.

3. Kết luận

Các PP quản lý, kiểm tra giám sát của Ban giám hiệu, tổ chuyên môn đối với hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương trong CTGDPT 2018 là một hệ thống logic các tác động của người quản lý tới nhận thức, tình cảm và ý chí của cá nhân và tập thể bị quản lý nhằm đạt được mục tiêu quản lý đã đề ra. Khi Ban giám hiệu, tổ chuyên môn và bản thân người Hiệu trưởng nắm vững, thực hiện linh hoạt, phù hợp các PP quản lý, kiểm tra giám sát đối với hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương sẽ đạt được hiệu quả cao theo mục tiêu đề ra. Thời gian tới, các nhà trường cần quan tâm, đầu tư hơn nữa tới hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và GD địa phương trong CTGDPT 2018; đặc biệt, Ban giám hiệu, tổ chuyên môn cần lựa chọn đúng đắn, áp dụng linh hoạt và phối hợp khéo léo các PP quản lý, kiểm tra giám sát đã đề xuất ở trên nhằm tối ưu hóa hiệu quả của hoạt động này trong thời gian tới.

Tài liệu tham khảo

- [1] Bùi Minh Hiền, Nguyễn Vũ Bích Hiền (2015), *Quản lý và lãnh đạo nhà trường*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [2] Bùi Minh Hiền (chủ biên), Vũ Ngọc Hải và Đặng Quốc Bảo (2006), *Quản lý GD*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [3] Nguyễn Đức Trí (2006), *GD hướng nghiệp trong trường phổ thông, vấn đề và định hướng giải pháp*, Tạp chí Giáo dục, số 146-2006.
- [4] Phạm Đăng Khoa (2017), *Quản lý GD hướng nghiệp ở trường trung học phổ thông theo định hướng phát triển nhân lực thành phố Hồ Chí Minh*, Trường Đại học GD, Đại học Quốc gia Hà Nội.